

Similiter arbitratur *Merlin*, t. xv, p. 456, matrimonium nihilominus fore validum, etsi actus celebrationis non statim, sed postea, vel etiam nullo modo scriberetur, et tunc applicandum esse art. 198, in quo supponitur celebrationem matrimonii per judicalem sententiam probari posse. Idem testatur *Toullier*, t. 1, p. 306, citans atque explicans art. 46 Codicis civilis.

Hinc, si sponsi exhibeant testimonium officarii publici, vel scribæ ejus, declarantis eos civiliter esse conjunctos, benedictionem nuptialem tuto concedet parochus: sed prudentia exigit ut testimonia scripta semper retineat.

Pleræque aliæ formalitates, ab art. 63 Codicis usque ad 77 præscriptæ, ad substantiam contractus civilis non pertinent: sic eas interpretantur auctores; et revera matrimonium ob illarum omissionem, v. g. quia officarius publicus ea non legerit quæ art. 75 præscribuntur, vel non pronuntiaverit nomine legis partes esse conjunctas, etc., dissolvi non potest.

Hæc duo tamen essentialiter requiruntur, scilicet:

1° Officiarius competens, id est, loci in quo saltem unus e sponsis suum habet domicilium; art. 74, 165 et 191. Domicilium autem per sex menses habitationis continuæ acquiritur, sine respectu ad intentionem ibi manendi, ut patet ex eodem art. 74.

Duæ circa domicilium civile relative ad matrimonium institui possunt hypotheses:

1^a Ex art. Cod. civ. 103 mutatio domicilii fit per ipsum factum habitationis realis in alio loco, cum intentione ibi fixum deinceps habendi principalem statum suum. Aliunde ex art. 74, domicilium, quoad matrimonium, per sex menses continuæ habitationis acquiritur. His positis, si homo qui principalem statum suum non mutavit nec manifestavit intentionem illum mutandi, negotiorum vel studiorum causa, per sex menses continuos in alio loco habitavit, ubi est domicilium ejus relative ad matrimonium? Omnes conveniunt illum contrahere posse in loco in quo a sex mensibus habitat. Sed rever-

sus in domicilio reali, potestne statim ibi contrahere? Negat *Delvincourt* cum quibusdam aliis: alii vero, ut *Toullier*, t. 1, p. 180, DD. *Gousset*, *Cod. commenté*, art. 165, affirmant, dicentes legem voluisse quidem conferre jus nubendi in loco habitationis sex mensium, non tamen illud auferre quoad domicilium reale. Eo ipso quod existat dubium, putat *Duranton* matrimonium in domicilio reali celebratum irritandum non esse.

2^a Si quis, abjecto reali domicilio, aliud nondum elegit, sed errat vagabundus et nullibi per sex menses continuos habitavit, ubi matrimonium inire potest? Plures dicunt matrimonium tunc civiliter celebrari posse in domicilio facti. Ita nunc fieri solet, ut arbitramur, et multo convenientius, dummodo sufficienter aliunde constet de libertate eorum qui matrimonio sic jungendi sunt.

Milites in activitate militiae exstantes ab hac lege generali non eximuntur; et in territorio imperii matrimonium ineuntes, illud contrahere tenentur coram officario publico loci in quo per sex menses ultimam habuerunt residentiam, vel coram officario publico domicilii sponsæ. (*Avis du conseil d'État cité par Toullier*, p. 481.)

Veruntamen, ex decisione ministri belli, milites qui probant se a sex mensibus in eodem corpore militiae adesse, matrimonium coram officario publico loci in quo nunc exstant contrahere possunt. (*D'Origny*, p. 327.)

2° Publicitas; hanc enim conditionem non minus stricte præscribunt art. 165 et 191 quam præsentiam officarii competentis. Quid autem publicitatem requisitam constituit? Lex non determinat, et multa in eo puncto prudentiæ judicium relinquit. Ex art. 75 quatuor adesse debent testes, cognati vel non cognati, masculini sexus et majores viginti et uno annis, juxta dispositionem art. 35. Probabilius æstimat *Toullier*, p. 535, matrimonium coram duobus tantum testibus celebratum, non irritandum fore a tribunalibus, nisi aliæ simul concurrerent circumstantiæ publicitati ejus oppositæ. Alii dicunt defectum testium non esse causam nullitatis si aliunde sufficiens existat publicitas. Ita *Corbière*, t. II, p. 41.

Gravis existit controversia circa necessitatem loci publici ad consensum utriusque sponsi valide suscipiendum. *Malleville, Esprit du Code*, in art. 74, et *Delvincourt*, p. 378, fortiter contendunt domum publicam ad conficiendos actus civiles determinatam, de stricta esse necessitate, adeo ut officarius publicus non magis consensum sponsorum valide suscipere posset in domo privata, etiam coram testibus requisitis, quam tribunal sententiam extra palatium justitiæ ferre.

Locré vero, t. III, pag. 402 edit. in-8°, negat hanc conditionem esse de substantia contractus, contenditque officarium publicum valide celebrare posse matrimonium civium sibi subditorum etiam in alieno territorio, modo adsint testes aliæque circumstantiæ quæ publicitatem constituunt, sicut parochi, qui erant olim officarii publici relative ad actus civiles, matrimonio parochianorum suorum ubique valide assistere poterant. *Toullier* hanc opinionem referendo eam approbat, aut saltem affirmat, p. 330, iudices habere facultatem hujusmodi matrimonia annullandi aut confirmandi, prout publicitas sufficienter aut insufficienter probata sibi videbitur. Eandem sententiam amplectitur ac defendit *d'Origny*, p. 330; eamque nunc publice docet Facultas Parisiensis (*Ecole de Droit*).

Juxta hanc sententiam, matrimonium in extremis valide celebrari potest apud ipsum moribundum: at in eo casu una saltem prærequiritur publicatio et alterius dispensatio.

Matrimonia secreta, quæ olim nulla erant quoad effectus civiles, nunc forent valida, dummodo servatæ fuissent formalitates præscriptæ. Verum difficile est matrimonium ita celebratum manere omnino secretum.

De civiliter mortuis (1).

Mors civilis incurritur per condemnationem ad mor-

(1) Mors civilis abolita est per legem diei 31 maii 1834.

tem, ad perpetuas triremes, vel ad alias penas lege determinatas. Vide *Cod.* art. 22 et seq.

Certum est mortem civilem vinculum matrimonii antea contracti non dirimere, quia indissolubile est, ut supra probavimus. Omnes theologi et jurisperiti unanimiter docebant, ante novas leges, matrimonium etiam post mortem civilem contractum non esse nullum quoad vinculum, sed tantum quoad effectus civiles. Vide *Coll. Parisiensem*, t. II, p. 417.

Eodem sensu redactus esse videtur art. 25 Codicis civilis; dicitur enim mortuum civilem non esse capacem contrahendi matrimonium quod effectus civiles producat, et matrimonium prius contractum dissolvi quoad omnes effectus civiles. Ergo remanet vinculum. Per hunc articulum explicandus est art. 227, in quo dicitur matrimonium dissolvi per mortem civilem; subintelligendum est, quoad effectus civiles.

Hanc sententiam solam esse admittendam demonstrant, adversus arrestum supremæ Curie, diei 16 maii 1808, DD. *Toullier, Malherbe, Corbière, Lesbeaupin, Barré et Vatar*, in consultatione advocatorum, pro validitate matrimoniorum ab exsulibus (*émigrés*) in extraneis plagis contractorum. (*Toullier*, t. I, p. 260.)

Eandem sententiam tuetur D. *Delvincourt*, in epistola ad nos rescripta die 24 aprilis 1828.

Quinimo puella quæ ignoranter matrimonium cum civiliter mortuo iniisset, valide contraxisset, quia talis ignorantia non cadit in substantiam contractus. *Toullier*, tom. I, pag. 436.

COROLLARIUM.

Patet ex dictis Jus nostrum civile a pluribus impedimentis canonicis omnino vel partim abstrahere, idque præsertim propter illimitatam conscientiarum libertatem, quam ipsius auctores unicuique concedere voluerunt.

Impedimenta penitus ommissa, sunt votum, cognatio

spiritualis, cultus disparitas, honestas publica; ex parte prætermissa, sunt impotentia, raptus et clandestinitas.

Lex diei 20 septembris 1792, Ordines sacros inter impedimenta matrimonium dirimentia non collocans, eo ipso matrimonium clericorum sacris Ordinibus initiatorum permisit, et impedimentum huc usque existens abrogavit quatenus civile. Nulla lex deinceps illud renovavit: ergo etiam nunc matrimonium sacerdotum rite celebratum civiliter esset validum. Sic iudicavit tribunal primæ instantiæ Parisiense, die 8 junii 1806. Vide *Toullier*, t. I, p. 470.

Quoniam tamen huiusmodi matrimonia cunctis hominibus sunt odiosa, et possibilitas ea contrahendi morum pericula generaret, gubernium vetuit, per modum administrationis, ne officarii publici celebrarent in posterum matrimonia sacerdotum in genere (*Lettre du ministre des cultes à l'archevêque de Bordeaux, le 14 janvier 1806; et une autre, du 30 janvier 1807*), prohibitionem restringit ad sacerdotes qui semper fuerunt in communionem cum suo episcopo, vel, post restitutionem rerum ecclesiasticarum, episcopo catholico adhæserunt.

Plura tribunalia primæ instantiæ iudicarunt nihilominus matrimonia sacerdotum non esse *legaliter* prohibita: v. g., *de Sainte-Ménéhould, 1827; de Nancy, 1828; de Cambrai, 7 mai 1828; d'Issoudun, 27 sept. 1831.*

At curia regia Parisiensis, per arrestum diei 27 decembris 1828, contra *Dumonteil*, sacerdotem diocesis Parisiensis, licentiam matrimonium civiliter contrahendi petentem, declaravit canones ecclesiasticos matrimonium clericis in sacris Ordinibus constitutis interdicens, vim legis etiam nunc in Gallia habere.

Tandem *Dumonteil*, de novo instante, post eventus anni 1830, curia Parisiensis pronunfiavit die 14 jan. 1832, juxta postulationem *D. Persil*, procuratoris generalis, nunc sicut antea vinculum sacrorum Ordinum matrimonium dirimere; clericos sacris Ordinibus initiatos non habere facultatem eos abdicandi; neque Codicem civilem, neque legem fundamentalem, *la Charte nouvelle*,

impedimentum Ordinis sacri abrogasse, et officarios publicos talium clericorum matrimonia celebrare non posse. Curia suprema, *la cour de Cassation*, hoc arrestum confirmavit die 21 feb. 1833.

Præcipua ratio qua utraque curia nititur est quod, ex art. 6 et 26 legis 18 *germinal an x*, sacerdotes catholici sacris canonibus in Gallia receptis subjiciantur, ac proinde iis quibus matrimonium clericorum sacris Ordinibus initiatorum irritatur.

§ IV. — De consecrariis impedimentorum civilium.

Quamvis impedimenta civilia matrimonium, juxta principia nostra, non dirimant quoad vinculum, ex illis tamen plurima sequuntur consecraria notatu digna et ad praxim attentia, scilicet:

1° Benedictio nuptialis semper neganda est iis qui aliquo impedimento civili detinentur, donec ab illo purgati fuerint, vel tempore, vel dispensatione, si ex natura sua auferri possit. *Ratio patet ex dictis.*

Necesse est ergo ut cuncti sacerdotes, sacrum ministerium exercentes, apprime noscant quidquid ad hæc impedimenta spectat, ne officarius publicus, ignorantia vel negligentia, munus suum recte non impleat, et sic validitas contractus civilis periclitetur.

2° Fideles tenentur in conscientia satisfacere præscriptionibus legis civilis et coram officario publico consistere: parochus matrimonium eorum benedicere non potest, priusquam contractum civilem rite inierint: 1° quia auctoritas civilis, cui semper parendum est quoties res evidenter injustas non exigit, id sub gravissimis pœnis, nempe mulctæ pecuniariæ, carceris et deportationis præscribit (*Cod. Pén.*, art. 199 et 200). Pœna deportationis per legem diei 1 maii 1834 mutata est in pœnam detentionis. Dici autem non potest rem esse evidenter injustam. 2° Quia timendum esset ne contractum civilem postea omitterent, sicque sacramentum externa sanctione maneret destitutum. Ergo.

3° Si quod matrimonium revera celebratum fuisset prius coram parochō, deinde coram officario publico, nihilominus validum foret et quoad sacramentum et quoad effectus civiles, siquidem nihil essenziale tunc ipsi deesset.

4° Fieri potest ut contractus civilis in principio nullus, factus fuerit validus, quia nullitas *cooperta est*, ut aiunt, v. g., quia tempus ad petendam dissolutionem concessum lapsum est; tunc benedictio sine ulla difficultate imperitari potest: namque contractus in eo casu validus est coram lege; fit autem validus coram Ecclesia per celebrationem ante parochum. Ergo.

5° Sponsi qui benedictionem nuptialem ante contractum civilem susceperunt, matrimonialiter vivere possunt, quia contractus civilis, juxta opinionem nostram, ad validitatem sacramenti non requiritur, et hæc sententia sat probabilis judicatur Romæ et alibi, ut fideles tuto eam sequi possint in praxi. Sic tamen conjuncti urgendi sunt in conscientia ad contrahendum civiliter, tum ut satisfaciant legi non injustæ, tum ad providendum statui civili liberorum suorum, tum ad assecurandam matrimonii indissolubilitatem.

6° Unde si, aliqua de causa, matrimonium a parochō benedictum et canonice validum, civiliter contrahi non posset: v. g., Petrus ex dispensatione summi Pontificis Annam sororem uxoris suæ defunctæ coram parochō duxit, cum illa tuta conscientia vivere posset; verum liberi ex tali conjunctione provenientes, semper reputabuntur coram lege incestuosi, et ideo parentum suorum et cognatorum hæredes esse non poterunt.

7° Ex hisdem principiis facile solvuntur nonnulli casus in opinione eorum qui tenent impedimenta civilia vinculum matrimonii dirimere sat difficiles; videlicet, 1° unus civiliter contraxit cum una et religiose cum altera; 2° bis cum diversis aut civiliter aut religiose nupsit, quid agendum? Respondemus in utroque casu remanere teneri in primo matrimonio religiose contracto sine impedimento canonico, absque respectu ad contrac-

tum vel contractus civiles. Valde dolendum est sane si matrimonium ejus contractu civili muniri non possit; sed cum matrimonium in faciem Ecclesiæ rite contractum sit validum, in nulla hypothesis ab illo recedere potest.

8° Hinc patet quam religioni et moribus exitiosum sit contractum civilem a matrimonio ecclesiastico prorsus independentem esse: frequenter enim contingit puellas civiliter conjunctas a maritis obtinere non posse ut matrimonium coram Ecclesia celebretur, et cogi in commercio a religione et a conscientia reprobato remanere, sicque cum ingenti fidelium scandalo multiplicantur matrimonia pure civilia, quæ nihil aliud sunt, coram Deo et Ecclesia, quam veri concubinatus. Unde matrimonium apud omnes gentes religione consecratum, fit apud nos omnino profanum, sicut venditionis et emptionis contractus.

§ V. — De dispensatione impedimentorum civilium.

Supra diximus, p. 274. procuratorem imperialem prope tribunal primæ instantiæ dispensationem unius publicationis bannorum concedere posse.

Duo sunt tantum impedimenta dirimentia a quibus dispensatio concedatur, videlicet ætas, consanguinitas primi ad secundum gradum, id est, inter avunculum et neptem, aut vice versa; quibus, ex lege 16 april. 1832, addenda est affinitas in primo gradu lineæ collateralis.

Ad obtinendam hujusmodi dispensationem sic procedendum est: partes conjungendæ supplicationem procuratori imperiali præsentant, qui eam proprio testimonio munitam ad ministrum justitiæ transmittit: minister autem justitiæ causam ad Imperatorem defert, edictum (*ordonnance*) obtinet et illud ad procuratorem imperialem mittit; procurator imperialis curat ut, de mandato præsidis tribunalis, edictum istud in registris tribunalis transcribatur.

Exemplar edicti, cum attestatione scriptionis, ad officarium publicum loci sponsorum a procuratore imperiali

transmittitur et actui celebrationis matrimonii manet appensum. Hanc formam procedendi decisio gubernii, diei 20 *prairial an xi*, determinavit. Ordinarie summa pecuniæ trecentorum nummorum circiter exigitur (300 fr.)

Caveatur ne consanguinitas pro affinitate exprimatur; tunc enim cum sollicitudinibus et impensis obtineretur dispensatio inutilis, quod, nobis scientibus, pluries accidit.

§ VI. — De vi nullitatum quas impedimenta civilia inducunt.

Si matrimonium cum aliqua nullitate civili fuerit contractum, non ideo erit pleno jure nullum: nullitas enim a iudicibus pronuntianda est ut effectum suum obtineat.

Duplicis generis distinguuntur nullitates, absolutæ scilicet et relativæ: nullitates absolutæ illæ sunt quæ motivo ordinis publici funduntur, et relativæ quæ motivo ordinis privati. Nullitates absolutæ invocari possunt ab omnibus personis quarum interest ut matrimonium annulletur et insuper a ministerio publico, id est, a procuratore imperiali: tales sunt nullitates provenientes ex incestu, ex bigamia, ex Ordine sacro, secundum jurisprudentiam curiæ suprenæ, etc. Nullitates relativæ ab iis solis invocari possunt, in quorum favorem fuerunt institutæ, ut, v. g., defectus consensus parentum.

Inter nullitates quædam sunt ex natura sua irremediabiles, ut supra memoratæ, ex incestu, ex bigamia, ex Ordine sacro; aliæ vero per mutationem circumstantiarum cessant, ut nullitas ex errore vel ex defectu ætatis preveniens, et aliæ per lapsum temporis teguntur; v. g., qui ex errore contraxit, si detecto errore, per sex menses cohabitavit cum sua comparte, nullitatem matrimonii sui invocare non potest; item pater qui matrimonio filii sui non consensit, post annum elapsam nullitatem matrimonii petere nequit, etc. Vide *Cod. civ.*, art. 180 et seq.

Gravis hic exurgit difficultas, quomodo scilicet matrimonium radicitus nullum, fiat validum quando nullitas tegitur. In sententia eorum qui tenent impedimenta

civilia ipsum dirimere contractum quoad vinculum, difficultas est reipsa gravis et solutu valde difficilis: dicendum est, ut probabilius, matrimonium ab initio esse duntaxat conditionatum, et transire in absolutum eo instanti quo adimpletur conditio, id est nullitas legalis cessat.

In nostra vero sententia, cum impedimenta civilia ad solos respiciant effectus civiles, vel contractus est tantum conditionatus, ut modo diximus, vel ab initio est validus, sed rescindibilis, sicut alii contractus civiles; in utroque casu, evanescit difficultas.

Verum si matrimonium rite fuerit contractum in faciem Ecclesiæ, dissolvi non poterit, nisi quoad effectus civiles.

CAPUT SEPTIMUM.

DE CONSENSU PARENTUM.

Filiifamilias parentibus subjiciuntur, quoad matrimonium, usque ad vigesimum quintum annum, et filiæ usque ad vigesimum primum. (*Cod. civ.*, art. 148.)

Duplici modo dici potest necessarium esse consensum parentum pro matrimonio filiorumfamilias, nempe ad licite et ad valide contrahendum.

ARTICULUS PRIMUS.

AN CONSENSUS PARENTUM NECESSARIUS SIT FILIISFAMILIAS
UT MATRIMONIUM LICITE CONTRAHANT.

Certum est filiosfamilias matrimonium licite inire non posse, inconsultis parentibus, et ordinarie teneri consensum eorum obtinere, idque probatur 1° Scriptura sacra: *Date filiis vestris uxores*, ait Deus, *et filias vestras date viris*, Jerem. XXIX, 6. In multis aliis locis supponitur pa-